

คุณธรรม จริยธรรม ของ สภามหาวิทยาลัย

นายปรีชา ช้างขวัญยืน

จัดทำโดย สถาบันคลังสมองของชาติ

คำนำ

หนังสือเล่มเล็ก “คุณธรรม จริยธรรม ของสภามหาวิทยาลัย” นี้ได้เรียบเรียงขึ้นเพื่อใช้ประกอบการบรรยาย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในหลักสูตร “ธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา” สำหรับกรรมการสภามหาวิทยาลัย ซึ่งจัดโดยสถาบันคลังสมองของชาติ มูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย

สถาบันคลังสมองของชาติ เห็นว่าสิ่งที่เรียบเรียงขึ้นนี้ เป็นเรื่องที่น่าสนใจ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่สมควรนำมาพิมพ์เผยแพร่ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และความสำนึกตระหนักในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมของกรรมการสภามหาวิทยาลัย อันจะเป็นประโยชน์ในการขับเคลื่อนการพัฒนาระบบการกำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ขอขอบคุณสถาบันคลังสมองของชาติที่จัดพิมพ์หนังสือเล่มเล็กนี้ หวังว่าจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาสภาสถาบันอุดมศึกษาต่อไป

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ปรีชา ช่างขวัญยืน

๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๔

ความจำเป็นที่จะต้องเป็นสภามหาวิทยาลัยที่ดี

ปรีชา ช่างขวัญยืน

คำพูดที่คนไทยโบราณใช้ตำหนิคนที่ไม่ทำหน้าที่ของตนในการเป็นคนดี คือ “คอยักๆ สักแต่ว่าคน” ซึ่งหมายความว่า เป็นแต่มีรูปร่างหน้าตาเป็นคนเท่านั้น แต่จะหาความเป็นคนที่ต่างจากสัตว์ไม่ได้เลย คนเช่นนี้เป็นคนไม่มีค่า เพียงแต่เป็นคนยังไม่พอ ต้องเป็นคนดี คนที่ทำหน้าที่การงานเพียงแต่ทำงานยังไม่พอดังกล่าว

สถาบัน เช่น สภามหาวิทยาลัยเพียงแต่เป็นสถาบันถูกต้อง ยังไม่พอดังกล่าว เป็นสถาบันที่ดี เป็นสภามหาวิทยาลัยที่ดี คำว่า “ดี” เมื่อใช้กับคนก็คือ มีพฤติกรรมดี สถาบันก็มีพฤติกรรมดี คือ การดำเนินการต่างๆ ของสถาบัน ก็จะต้องมีการดำเนินการที่ดี มีความคิดที่ดี การเป็นสภามหาวิทยาลัยอย่างถูกต้องตามกฎระเบียบยังไม่ถือเป็นสภามหาวิทยาลัยที่ดี จนกว่าจะได้แสดงความคิดและการดำเนินการที่ดี คือ มีจริยธรรมของสภามหาวิทยาลัยในการคิดและการดำเนินการ เช่น ความรับผิดชอบและเรื่องอื่นๆ แต่เท่านั้นยังไม่เพียงพอต้องประกอบด้วยศีลธรรม เช่น ความเมตตาต่อผู้เรียน การเห็นประโยชน์ของสังคมเป็นที่ตั้ง ความสุจริต โดยเฉพาะสุจริตตั้งแต่รากฐานคือ มโนสุจริต

ในปัจจุบันปรากฏว่า มหาวิทยาลัยทำผิดมากมายทั้งผิดกฎระเบียบและผิดศีลธรรม ซึ่งหากไม่แสดงว่า สภามหาวิทยาลัยเองปล่อยปละละเลยก็แสดงว่า ไม่มีความเพียร ไม่มีความรับผิดชอบในการดูแลมหาวิทยาลัย

ไม่ให้ตกไปในความชั่ว และให้ทำความดี หรือไม่ก็อาจแสดงว่า สภามหาวิทยาลัยเห็นดีเห็นงามกับการกระทำความผิดความชั่วเหล่านั้น และแม้สภามหาวิทยาลัยมิได้สนับสนุนการกระทำที่ไม่ดี แต่การที่ขาดการดูแลตรวจสอบสภามหาวิทยาลัยก็ต้องรับผิดชอบผลเสียหายที่เกิดแก่บุคคลและประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถึงอย่างไรมหาวิทยาลัยก็ไม่พ้นที่จะต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบทางจริยธรรม

มหาวิทยาลัยในปัจจุบันทำความผิด ทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา

สภามหาวิทยาลัยมีหน้าที่ดูแลเรื่องคุณภาพการศึกษาและการกระทำของผู้บริหารมหาวิทยาลัยและครูอาจารย์ให้ทำหน้าที่มีให้บกพร่องต่อหน้าที่หรือทำทุจริต ผิดกฎหมาย ผิดระเบียบ เลี่ยงระเบียบหรือนอกระเบียบทั้งในลักษณะส่วนบุคคลหรือเชิงนโยบาย ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ

หากสภามหาวิทยาลัยปฏิบัติหน้าที่โดยเอาใจใส่ ไม่ละเลยแล้ว การทำผิดกฎหมายและผิดจริยธรรมก็เกิดได้ยาก ความย่อหย่อนของสภามหาวิทยาลัยทำให้เกิดความผิดต่างๆ ขึ้นได้ ความผิดส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นและกระทบคุณภาพการศึกษาเป็นพฤติกรรมที่มีรากฐานเป็นความผิดทางจริยธรรม ความผิดดังกล่าวเกิดขึ้นมากในช่วง ๑๐ ปีมานี้ จุดเริ่มต้นของการกระทำผิดมาจาก ชาวที่รัฐบาลจะห้ามมหาวิทยาลัยออกนอกระบบและเลี้ยงตัวเอง เนื่องจากรัฐบาลมีงบประมาณไม่พอและต้องการห้ามมหาวิทยาลัยเป็นอิสระ

การมุ่งหาเงินเลี้ยงตัวเองของมหาวิทยาลัย ทำให้ต้องทำทุกวิถีทางที่จะให้ได้เงินที่คิดว่า มากพอจะบริหารมหาวิทยาลัยได้โดยไม่พึ่งรัฐ และในการทำเช่นนั้นหากมีผลตอบแทนให้ครูบาอาจารย์ได้รับการตอบแทนดีขึ้นด้วยก็ยิ่งดี ยิ่งกรณีมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ได้รับนโยบายให้เป็นสถาบันที่รับผู้เข้าศึกษาเพิ่มขึ้นมาก ตามความประสงค์ของนักการเมือง และในที่สุดไม่ได้รับงบประมาณเพิ่มเท่าที่ควรก็ยิ่งมีความจำเป็นจะต้องหารายได้มากขึ้น การพยายามหารายได้ของมหาวิทยาลัยมีทั้งการเปิดหลักสูตรภาคค่ำ การเปิดหลักสูตรแก่ แหล่งที่มิงบประมาณ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เปิดหลักสูตรเพื่อเพิ่มคุณวุฒิแก่ข้าราชการ บางประเภท การแข่งขันเปิดการศึกษานอกที่ตั้งไปทั่วประเทศ ซึ่งทำให้สถาบันบางแห่งที่แข่งขันสู้ไม่ได้ต้องดิ้นรนเพื่ออยู่รอดจนทำให้เกิดการขยายปริญญา มหาวิทยาลัยต่างประเทศก็เข้ามาซ้ำเติม และจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เมื่อการศึกษาถูกนับเป็นบริการที่จะต้องเปิดแล้ว

การแข่งขันเพื่อหาเงินทองนี้ บางครั้งก็เกินเลยจนทำให้ได้เงิน แต่เสียคุณภาพ ขอให้ได้เงินไม่ต้องคำนึงถึงคุณภาพ และความรีบร้อนในการเปิดหลักสูตรต่างๆ ก็ทำให้เปิดหลักสูตรต่างๆ ที่ไม่พร้อม หรือยังดำเนินการไม่ครบเงื่อนไข ทำให้ผู้เรียนตกอยู่ในสภาพถูกลอยแพในที่สุด การไม่คำนึงถึงทั้งคุณภาพและประโยชน์ของผู้เรียนนี้ ไม่ใช่เป็นเพียงความบกพร่อง แต่เป็นการทำร้ายลูกศิษย์และทำร้ายประเทศ จนเป็นปัญหาทางจริยธรรมว่า ควรหรือที่สถาบันการศึกษาที่มีหน้าที่อบรมคนให้เป็นคนที่คิดถึงส่วนรวม ไม่ทำร้ายใคร ไม่เห็นแก่ผลประโยชน์ยิ่งกว่าคุณภาพ และควรเป็นตัวอย่างที่ดีจะเป็นตัวอย่างในการทำผิดเสียเอง มหาวิทยาลัยที่เป็นที่พึ่งในด้านการอบรมมนิสัยกลับทำผิดในเรื่องที่จะอบรม มหาวิทยาลัยยังจะอบรมใครได้อีก

ในปัจจุบันอำนาจสูงสุดของมหาวิทยาลัยอยู่ที่สภามหาวิทยาลัย
ถ้ามหาวิทยาลัยใดทำตัวเป็นตรายางก็เท่ากับมหาวิทยาลัยนั้นปราศจาก
การตรวจสอบ และสภามหาวิทยาลัยเป็นเพียงเครื่องมือของอธิการบดี
การที่มีอำนาจสูงสุดทำให้องค์การนี้มีความรับผิดชอบอย่างที่จะเลี่ยง
หรือปิดให้พ้นตัวไม่ได้ ต้องทำหน้าที่อันเป็นความรับผิดชอบต่อตนเอง
ต่อมหาวิทยาลัย และบุคลากร ต่อนักศึกษาและผู้ปกครอง **ที่สำคัญที่สุด**
คือ **ต่อรัฐ**ที่จะทำให้การศึกษามีคุณภาพ ซึ่งมุ่งไปสู่สากลในที่สุด

การไม่เคร่งครัดในเรื่องคุณภาพเป็นความเสื่อมที่สำคัญ

แม้ว่ามหาวิทยาลัยจะได้เงินทองมากจากการลดคุณภาพหรือความ
ไร้คุณภาพ และแม้ว่าเงินทองนั้นจะนำมาใช้สร้างอาคารและ
อุปกรณ์ต่างๆ ที่ทำให้ภายนอกดูเจริญ หากไร้คุณภาพทางวิชาการ
หากเห็นเงินสำคัญกว่าความรู้ของลูกศิษย์ และทำให้ลูกศิษย์เห็นดี
เห็นงามกับปริญญาที่ไม่มาจากความรู้โดยแท้แล้ว ก็เท่ากับเป็น
ความเจริญบนความเสื่อม เป็นการเอาเปลือกมาเป็นแก่น สร้าง
ความร่ำรวยแก่สถาบันและครูอาจารย์บนความยากจนของลูกศิษย์
เป็นการศึกษาที่สร้างนิสัยเสีย อันจะนำความดูหมิ่นดูแคลนมาสู่
สถาบันและนำผลร้ายมาสู่ประเทศด้วยความไม่เคร่งครัดนั้น

หากสภามหาวิทยาลัยปล่อยให้มหาวิทยาลัยดำเนินการโดย
ไม่เคร่งครัดในเรื่องคุณภาพเช่นนี้ ก็เท่ากับทำในสิ่งที่ตรงข้ามกับหน้าที่
อันพึงรักษา และการปล่อยปละละเลยดังกล่าว ได้ทำให้เกิดการแข่งขันกัน
ในการหาผลประโยชน์ด้วยวิธีการอันผิดจริยธรรมและเลี่ยงกฎเกณฑ์ต่างๆ
ทั้งในฝ่ายผู้บริหารมหาวิทยาลัย ครูอาจารย์ และนิสิต นักศึกษา กลายเป็น
โรคภัยทางการศึกษาที่แพร่ระบาดอยู่ในขณะนี้ซึ่งมีหลายรูปแบบ คือ

๑. การทำลายคุณภาพการศึกษา มีรูปแบบต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑.๑ การขายปริญญา ได้แก่ การให้ปริญญาโดยบุคคลที่ซื้อปริญญาไม่ต้องเรียน กรณีเช่นนี้กรรมการสภามหาวิทยาลัยอาจไม่ทราบและไม่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย แต่ก็แสดงว่า ขาดความสนใจกิจการภายในของมหาวิทยาลัยที่ดูแลอยู่ เป็นการปฏิบัติหน้าที่ที่ยังรอบคอบไม่พอ หากสภามหาวิทยาลัยรับรู้แต่ไม่ได้จัดการก็เป็นการมีส่วนร่วมรู้เห็นในการทำผิดเท่ากับส่งเสริมให้ทำผิด ซึ่งสภามหาวิทยาลัยก็ต้องผิดด้วย ในกรณีที่สภามหาวิทยาลัยมิได้มีส่วนร่วมรู้เห็น เมื่อปรากฏความผิดขึ้นก็ต้องเป็นหน่วยงานแรกที่ดำเนินการให้สอบสวนข้อเท็จจริงหาคนผิดและลงโทษ หากไม่ทำถือได้ว่าเป็นการละเว้นการทำหน้าที่ กรณีเช่นนี้มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงจะไม่ทำ กรณีที่เกิดขึ้นมักมาจากบุคลากรมากกว่ามหาวิทยาลัย เช่น การเพิ่มชื่อเข้าบัญชีนักศึกษาที่เรียนจบหรือไม่ก็เป็นการกระทำของวิทยาเขตบางแห่ง มิใช่เป็นนโยบายของมหาวิทยาลัย แต่มหาวิทยาลัยที่มีนโยบายหาเงินมากกว่าคุณภาพอาจทำเช่นนี้ได้ เพราะเป็นทางหารายได้ มหาวิทยาลัยต่างประเทศบางแห่งตั้งขึ้นเพื่อการนี้ตั้งที่เรียกกันว่า “มหาวิทยาลัยห้องแถว”

การขายปริญญาเป็นการทำลายการศึกษาอย่างชัดเจนและเป็นเรื่องร้ายแรง แม้เกิดขึ้นเพียงกรณีเดียวก็ทำลายชื่อเสียงที่มหาวิทยาลัยสร้างสมมานานได้ในทันที ทำให้ปริญญาของมหาวิทยาลัยนั้นไม่น่าเชื่อถือและมีผลกระทบโดยรวมต่อผู้ที่จบจากมหาวิทยาลัยนั้น

การกระทำดังกล่าว ผิดจริยธรรมเพราะเป็นการหลอกลวงสังคมและผู้ที่ได้รับบุคคลที่ซื้อปริญญาเข้าทำงาน เกิดผลเสียทั้งการงานความเจริญของรัฐและความน่าเชื่อถือมหาวิทยาลัย ทั้งในระดับมหาวิทยาลัย

ระดับรัฐ และระดับนานาชาติ ทำให้ประเทศเสื่อมเสียชื่อเสียง สภามหาวิทยาลัยจะต้องดำเนินการเพื่อลงโทษคนผิด หากไม่ก็เท่ากับ ส่งเสริมและปกป้องผู้ที่ทำให้ผิด การละเว้นดังกล่าวเป็นการทำผิดจริยธรรม ทั้งสนับสนุนการทำผิดและขาดความรับผิดชอบในหน้าที่

๑.๒ กรณี “จ่ายครบจบแน่” คำขวัญทำนองนี้และ คำโฆษณาอื่นๆ ในทำนองเดียวกันเป็นการบอกเจตนาที่จะขายปริญญา แม้ว่ากรณีนี้จะต่างกับกรณีแรกที่มีการเรียนการสอนจริง ซึ่งทำให้ มีคุณภาพอยู่บ้าง แต่ไม่เน้นคุณภาพเท่ากับเงิน การไม่เรียน หรือ เรียนไม่จริงจังจึงเป็นการลดคุณภาพการศึกษาอยู่แล้ว และมหาวิทยาลัย ต้องมีมาตรการแก้ไข แต่กรณีคำขวัญดังกล่าวเป็นการแสดงเจตนาของ มหาวิทยาลัยเสียเองที่จะยกผลประโยชน์ขึ้นเหนือคุณภาพการศึกษา และกรณีนี้ก็ต่างกับกรณีแรกตรงที่สภามหาวิทยาลัยย่อมจะต้องทราบ สภามหาวิทยาลัยมีหน้าที่ดูแลคุณภาพการศึกษา หากไม่แก้ไขเท่ากับ มหาวิทยาลัยไม่เพียงแต่ไม่ทำหน้าที่ยังร่วมกันทำผิดทางจริยธรรมอีกด้วย สภามหาวิทยาลัยดังกล่าวอาจอยู่ใต้อิทธิพลหรือผลประโยชน์ที่มาจาก ฝ่ายอธิการบดี กรณีดังกล่าวแม้จะดีกว่ากรณีแรกที่ยังมีคุณภาพทาง การศึกษาอยู่บ้าง แต่ก็เลวร้ายกว่าที่ดำเนินการโดยเจตนาและโฆษณา อย่างเปิดเผย

รูปหนึ่งของระบบจ่ายครบจบแน่ก็คือ การทำวิทยานิพนธ์ที่ มหาวิทยาลัยให้ผู้ที่จะเป็นกรรมการสอบตรวจ แก้ไขและแนะนำผู้ทำ วิทยานิพนธ์ที่ละบทแล้วให้คะแนนและได้รับคำตอบแทนเป็นบทๆ ไป เมื่อครบทุกบทก็สอบวิทยานิพนธ์รวมอีกครั้งหนึ่ง การกระทำเช่นนี้ เป็นการประกันว่าเมื่อจ่ายแพงแล้วก็ต้องสอบได้ การที่กรรมการ

คุณวิทยานิพนธ์เอง ช่วยทำวิทยานิพนธ์ และเป็นกรรมการสอบเองเช่นนี้ ทำให้บอกไม่ได้ว่า วิทยานิพนธ์ดังกล่าวเป็นผลงานของนักศึกษา แต่บอกได้ว่า เป็นผลงานของอาจารย์ ซึ่งไม่ต้องทำอย่างเต็มที่ก็สอบได้ เพราะเป็นผลงานของตนเองการดำเนินการทำนองนี้ เร็วหรือข้ามมหาวิทยาลัยก็ต้องรู้เพราะมักจะเป็นการดำเนินการเฉพาะบางหลักสูตร ซึ่งไม่เข้านักศึกษาในหลักสูตรอื่นที่ทราบเรื่องก็ต้องโจษขานกันต่อๆ ไป สภามหาวิทยาลัยก็คงได้ทราบเช่นเดียวกับกรณีจ่ายครบบ้างแน่ แต่เราก็เห็นได้ว่า อธิการบดีของมหาวิทยาลัยเหล่านั้นมิได้ถูกสอบสวนหรือดำเนินการใดๆ ที่เป็นการลงโทษแต่อาจเป็นตัวอย่างให้มหาวิทยาลัยอื่นๆ ได้แนวทางและนำไปดำเนินการแพร่หลายออกไป

๒. เอาผู้เรียนเป็นตัวประกันเพื่อต่อรอง การเอาผู้เรียนเป็นตัวประกันเพื่อต่อรองเกิดขึ้นบ่อยในกรณีทีวิชา ซึ่งมหาวิทยาลัยต้องการเปิดสอนเป็นวิชาที่มีโอกาสทางอาชีพการงานดี มีผู้ต้องการเรียนมาก เช่น วิชาด้านพยาบาล วิชาเหล่านี้สภามหาวิทยาลัยบางแห่งอาจอนุมัติหลักสูตรและมหาวิทยาลัยก็เปิดสอนไปโดยยังไม่ได้ผ่านการรับรองจากสมาคมวิชาชีพ เมื่อไม่ได้รับการรับรองก็มีผลทำให้นักศึกษาที่จบการศึกษาไม่สามารถสอบรับใบประกอบวิชาชีพได้

กรณีเช่นนี้ต้องถือว่า สภามหาวิทยาลัยรับรู้การเปิดสอนของมหาวิทยาลัย มิฉะนั้นมหาวิทยาลัยคงจะชะลอการเปิดรับนักศึกษาไว้ก่อน การเปิดรับนักศึกษาในกรณีเช่นนี้หากมิใช่เป็นความไม่รอบคอบก็มีเจตนาที่จะหลอกลวงผู้เรียน และหวังจะใช้ความเดือดร้อนของผู้เรียนเป็นเครื่องต่อรองกับฝ่ายต่างๆ ให้อยอมรับการดำเนินการของมหาวิทยาลัย กรณีดังกล่าวสภามหาวิทยาลัยมักจะไม่เดือดร้อน เพราะผู้ที่ถูกฟ้องร้อง

มักจะเป็นอธิการบดี แต่ถึงกระนั้นในแง่จริยธรรม สภามหาวิทยาลัย ต้องรับผิดชอบเพราะการดูแลอย่างไม่รอบคอบและเกิดการหลอกลวง เอาเปรียบผู้เรียนที่เกิดขึ้นนั้น สภามหาวิทยาลัยมีส่วนเกี่ยวข้องในฐานะ ผู้ดูแลคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยซึ่งจะต้องรอบคอบและ ระมัดระวังมิให้ความผิดพลาดดังกล่าวเกิดขึ้น

กรณีที่เกิดขึ้นกรณีหนึ่งมีสถานีโทรทัศน์ช่องหนึ่ง ทำข่าว นักศึกษาพยาบาลที่มีปัญหาเพราะเหตุดังกล่าว ซึ่งสะท้อนให้เห็น ความผิดหวัง สิ้นหวัง ท้อแท้ ครอบครัวที่หมดเนื้อหมดตัว พ่อแม่ ที่ความหวังพังทลาย อนาคตของลูกที่ดับวูบ คนที่เป็นเช่นนี้มีใช้ ครอบครัวเดียว แต่ทุกครอบครัวของเด็กที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือต่อรอง การอนุมัติหลักสูตรโดยที่ยังปฏิบัติตามระเบียบและเงื่อนไข ไม่ครบถ้วน การไม่ติดตามดูแลมหาวิทยาลัยให้ทำตามระเบียบได้ ทำร้ายเด็กและครอบครัวทำให้เกิดความยากลำบากและสูญเสีย อนาคต ความผิดในเรื่องเปียดเบียนทำร้ายนั้นมักเป็นความผิด ใหญ่หลวงเพราะตรงข้ามกับความเมตตาที่เป็นหลักสำคัญของ ทุกศาสนา ลำพังไม่เมตตาก็เป็นความบกพร่องแล้วยิ่งทำตรงข้าม คือ ทำร้ายก็ยังผิดมหันต์ ที่ผิดกว่านั้นคือการกระทำทั้งหมด เป็นการไตร่ตรอง ทำผิดทั้งๆ ที่รู้โดยเห็นแต่ประโยชน์ของตน สภามหาวิทยาลัยสามารถปล่อยให้ความผิดเช่นนี้เกิดขึ้นต่อหน้า ได้อย่างไร

๓.

การลดคุณภาพการศึกษาเพื่อลดรายจ่ายและเพิ่มกำไร

การลดรายจ่ายหากมีกำไรอยู่แล้วก็ทำให้ต้นทุนลดลง การที่ต้นทุนลดลงทำให้กำไรเพิ่มขึ้น มหาวิทยาลัยบางแห่งเพิ่มจำนวนนักศึกษาต่อหลักสูตรให้มากขึ้นโดยไม่เพิ่มอาจารย์และอุปกรณ์ต่างๆ บางแห่งลดการจ้างอาจารย์คุณวุฒิส่งด้วยการทำสัญญาจ้าง เฉพาะเมื่อเปิดหลักสูตรเพื่อให้สกอ. รับรอง หลังจากนั้นก็ไม่ต่อสัญญาจ้าง แต่ยังใช้ชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตั้งกล่าวอยู่ บางแห่งไม่เคยมีการจ้างแต่อ้างชื่อผู้ทรงคุณวุฒิจำกัดโดยเจ้าตัวไม่รู้และไม่ได้เกี่ยวข้องกับเลย ความหน้าไหว้หลังหลอกเช่นนี้ทำให้สกอ. ต้องออกระเบียบเคร่งครัดขึ้นและตรวจสอบมากขึ้น แต่ก็ยากที่จะดูแลได้ทั่วถึง เพราะมหาวิทยาลัยมีมากและ สกอ. มีกำลังคนน้อย การอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิกายนอกก็ทำได้จำกัด มหาวิทยาลัยบางแห่งจึงสามารถลดค่าจ้างลงได้กำไรมากขึ้น และแม้ว่าคุณภาพการเรียนการสอนจะลดลงตามไปด้วยมหาวิทยาลัยเหล่านั้นก็ได้สนใจ

บางมหาวิทยาลัยจ้างอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิจำกัดเป็นอาจารย์พิเศษ มีชื่อเป็นผู้คุมวิทยานิพนธ์ แต่ทำงานเพียงมาลงนามรับรองการตรวจวิทยานิพนธ์ โดยอ่านเพียงรายงานสรุปสั้นๆ ของนักศึกษาเพียงหน้าเดียว การกระทำเช่นนี้ทำให้คุณภาพการศึกษาลดลงเพราะคนเก่งไม่ได้สอนจริง ส่วนคนสอนจริงไม่เก่ง การศึกษาของมหาวิทยาลัยนั้นจะมีคุณภาพและได้มาตรฐานได้อย่างไร การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพไม่ดีจึงเกิดขึ้นมากมายแล้วทำให้เกิดความเคยชินเสียจนเห็นเป็นเรื่องธรรมดา

สภามหาวิทยาลัยนั้นมีหน้าที่ทำให้การศึกษามีคุณภาพดีขึ้น แต่สภามหาวิทยาลัยของสถาบันดังกล่าวเหล่านั้นกลับปล่อยให้มหาวิทยาลัยจัดการศึกษาอย่างไม่มีคุณภาพ สภามหาวิทยาลัยมีหน้าที่ควบคุม

มหาวิทยาลัยให้รักษาภาวะเปียบ แต่ปล่อยให้มหาวิทยาลัยเลียงระเปียบ ซึ่งทำให้คุณภาพการศึกษาของประเทศลดลง ยิ่งผลิตดีงเเลและด้อยความรู้เพียงไร คนที่ไม่ทำหน้าที่หรือทำผิดจนทำให้เกิดผลดงกล่าวกั ทำผิดมากขึ้นเป็นสัดส่วนกัน

การลดคุณภาพจนขาดคุณภาพเช่นนั้นทำให้ประเทศต้องอับอายขายหน้า ยิ่งคุณภาพลดเพราะเจตนาถึยังขายหน้าเพิ่มขึ้นคนรุ่นแล้วรุ่นเล่าจะมีคุณภาพลดลงไปเรื่อยๆ และมหาวิทยาลัยถึจะกลายเป็นมหาวิทยาลัยที่กล่าวขวัญถึงในด้านไม่ดีไปทั่วทั้งเมือง

๔. เลียงหรือฝืนกฎเกณฑ์ มหาวิทยาลัยอยู่ใต้กฎเกณฑ์ทั้งพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยระเปียบและกฎเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เกณฑ์และตัวชี้วัดมาตรฐานของ สมศ. สภามหาวิทยาลัยต้องรู้และปฏิบัติตามระเปียบกฎเกณฑ์เหล่านั้น แต่ถึมีมหาวิทยาลัยที่เลียงหรือฝืนกฎเกณฑ์ในลักษณะต่างๆ เช่นกรณีถึมหาวิทยาลัยจ้างอาจารย์ที่ได้อปริญญาจากมหาวิทยาลัยห้องแถวหรือมหาวิทยาลัยที่ขายปริญญา มหาวิทยาลัยที่ไมได้รับการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน มหาวิทยาลัยชั้นรองของต่างประเทศที่อาจมีคุณภาพด้อยกว่ามหาวิทยาลัยในประเทศ ทั้งหมดนี้เพียงเพื่อใช้โฆษณาว่าอาจารย์ของมหาวิทยาลัยนั้นๆ จบการศึกษาจากต่างประเทศ กรณีเหล่านี้เป็นข่าวที่พูดกันทั่วไป มีการระบุตัวบุคคลและมหาวิทยาลัย บางกรณีเป็นความผิดแต่สภามหาวิทยาลัยไมได้ออกมาแสดงความรับผิดชอบและตรวจสอบ

มหาวิทยาลัยบางแห่งเปิดหลักสูตรใหม่ ซึ่งต้องได้รับการรับทราบจาก สกอ. ก่อน แต่มหาวิทยาลัยถึเปิดสอนหลักสูตรนั้นก่อน

ได้รับการรับทราบ ซึ่งทำให้ขาดการตรวจสอบในบางเรื่อง เช่น กรณีที่ต้องได้รับการรับรองจากสมาคมวิชาชีพก่อน เมื่อไม่ทำตามระเบียบให้ครบถ้วนก็เกิดความเสียหายขึ้น จนกลายเป็นปัญหาที่มีผู้เดือดร้อน

กรณีอาจารย์คummings วิทยานิพนธ์เกินเกณฑ์ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ทำให้ผัดกันมาก เพราะอาจารย์ที่มีชื่อเสียงมักไปเป็นอาจารย์พิเศษในสถาบันอื่นๆ เมื่อสอนแล้วก็ต้องคummings วิทยานิพนธ์ด้วย บางคนคummings หลายสถาบัน สถาบันละหลายเล่ม เป็นการคummings วิทยานิพนธ์เกินความสามารถที่จะดูแลและทำให้เกิดคุณภาพได้ มหาวิทยาลัยเองรับนักศึกษาระดับปริญญาโทและเอกจำนวนมากเกินกว่ากำลังอาจารย์ของมหาวิทยาลัยจะคummings วิทยานิพนธ์ได้ จึงต้องขอชื่ออาจารย์พิเศษโดยไม่ได้ควคummings วิทยานิพนธ์จริงบ้าง ใช้อาจารย์พิเศษคummings วิทยานิพนธ์มากเล่ม โดยไม่ได้ตรวจสอบว่า อาจารย์ท่านนั้นๆ คummings วิทยานิพนธ์ต้นสังกัดแล้วกี่เล่ม การทำเช่นนี้เป็นการร่วมกันลดคุณภาพการศึกษา เราจึงมีคummings วิทยานิพนธ์ปริญญาโทและเอกที่คummings น้อยกว่าที่ควรจะเป็นอยู่มากมาย ที่สำคัญอาจารย์ที่เป็นอาจารย์พิเศษหลายสถาบันมักใช้วิธีขาดสอน เมื่อมีความจำเป็นต้องไปดำเนินการบางอย่างในอีกสถาบันหนึ่งซึ่งเป็นความผิดที่ร้ายแรงเพราะละทิ้งหน้าที่

การเปิดสอนนอกที่ตั้งโดยอาจารย์ที่สอนจริงมีคุณภาพต่ำกว่าอาจารย์ในสถาบันหลักก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ทำให้เกิดการผลิตบัณฑิตที่ไม่มีคุณภาพโดยมีแรงจูงใจคือ ผลประโยชน์ ข้อนี้จะเห็นได้ว่าเมื่อ สกอ. เข้มงวดในเรื่องมาตรฐานดังกล่าว มหาวิทยาลัยหลายแห่งขอปิดหลักสูตรที่สอนนอกที่ตั้ง

การที่มหาวิทยาลัยดำเนินการต่างๆ ดังกล่าวได้แสดงว่า สภามหาวิทยาลัยไม่ทราบเรื่องหรือไม่ได้ใส่ใจว่า เป็นการดำเนินการ ที่ถูกต้องหรือไม่ เท่ากับไม่ได้สนใจมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของสภามหาวิทยาลัย

เท่าที่กล่าวมานี้เป็นกรณีต่างๆ ที่เป็นความผิดพลาดจรรยาบรรณ โดยตรงบ้าง โดยอ้อมบ้าง แต่เป็นกรณีที่กระทบต่อคนจำนวนมากเช่น ต่อนักศึกษาทั้งรุ่นหรือสองสามรุ่น กระทบต่อการศึกษาของประเทศ โดยรวม สภามหาวิทยาลัยจึงไม่อาจวางเฉยโดยไม่คิดถึงเรื่องปัญหา คุณธรรมและจรรยาบรรณได้ ปัญหานี้จะได้รับความสนใจก็โดยกรรมการ สภามหาวิทยาลัยเห็นความสำคัญของปัญหาและสำนึกในหน้าที่ของตน

คุณภาพการศึกษามีสองหน้าคือความรู้กับความดี

ศักดิ์และสิทธิ์แห่งปริญญาบัตรนั้น มีได้ด้วยคุณภาพสองประการ คือ คุณความรู้วิชาการที่จะใช้เข้าโลก เข้าใจสังคม และทำการงานอาชีพ กับคุณความดี คือ ความเข้าใจในสิ่งควรไม่ควรที่จะใช้ปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ สังคม ประเทศและโลก ศักดิ์หรือผู้มีการศึกษาอบรมดีคือคนที่มีวิชา และมีธรรมเพื่อจักใช้วิชาโดยสุจริตโดยควร

มหาวิทยาลัยปัจจุบันแม้แต่แข่งขันทางความรู้ ไม่สู้จะแข่งขันทางความดี มหาวิทยาลัยจะมีแต่ด้านใดด้านหนึ่ง หาได้ไม่ทั้งความรู้และความดีมีและสร้างได้ในคน วิธีที่ดูแลด้านความรู้จะหาครูหาลูกศิษย์ที่เก่งวิชาการ หากลูกศิษย์ไม่เก่งมีครูเก่งก็พอประมาณว่าจะสอนให้เก่งได้ ลูกศิษย์ไม่เก่งครูไม่เก่งสอนอย่างไรก็คงยากที่จะให้ได้คุณภาพ แต่ถ้าดู

ด้านความดีประกอบด้วย หากศิษย์ดีครูดีและเก่งก็ได้คนดังอุดมคติ ถ้าศิษย์ดีครูดีแม้ไม่เก่งก็ยังได้คนดีมีความรู้พอประมาณจะทำงานไปได้ด้วยมีธรรมเกื้อหนุนให้สุจริตและขยันขันแข็ง ถ้าเก่งแต่ไม่มีดีโทษมากยากจะเกิดประโยชน์แก่การงานยิ่งไม่เก่งและไม่ดี ไม่มีคุณค่า เป็นภาระของบ้านเมืองแต่อย่างเดียว หากมหาวิทยาลัยให้โอกาสแก่คนดี อบรมดี ก็จะได้คนดีแก่ประเทศ

ที่น่าห่วงเวลานี้คุณภาพความรู้ก็ไม่ค่อยมี เพราะคนที่รับเข้าไม่เก่ง ทั้งศิษย์ทั้งครูที่รับเข้าไม่มีคุณภาพ ด้านความดียิ่งไม่ทราบว่ามีหรือไม่ เพราะไม่ได้วัดแล้ว ก็ยอมรับว่า สามารถพัฒนาไปได้เพียงเท่านั้น ในที่สุดก็เห็นกันว่า เรื่องคุณภาพไม่ดีเป็นเรื่องธรรมดา แรงผลิตกันออกมาพอเป็นปริญาตรี ปริญาโท ก็รับรองกันได้ที่หนักใจก็คือ คนที่ให้ความรู้ ความรู้ก็ไม่ดี ความรู้ที่ให้ก็ไม่ดี แล้วยังขายปริญญาโดยลดมาตรฐานทางความรู้เพราะพากันเห็นแก่เงินทอง

การลดคุณภาพเช่นนี้จักไม่มี หากคนที่บริหารและสอนหนังสือยึดถือความดีเป็นที่ตั้ง ไม่หันหลังให้คุณค่าและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพของตน การศึกษาจะไม่ตกหล่นร่วงลงถึงเพียงนี้ถ้าอย่างน้อยคนยังเป็นคนดี เพราะจักไม่มีวิธีการอันเลวร้าย ไม่ทำให้คุณภาพตกลงกว่าที่สามารถจะทำได้ จะไม่ขายปริญญาให้ขายหน้าอยู่เช่นทุกวันนี้ คุณภาพการศึกษาจึงต้องมีทั้งความดีกับความรู้อยู่คู่กัน

ความจำเป็นที่สภามหาวิทยาลัย ต้องคำนึงถึงคุณธรรมจริยธรรม

สภามหาวิทยาลัยจะต้องคำนึงถึงคุณธรรมจริยธรรมในการดูแลมหาวิทยาลัยด้วยเหตุผลต่อไปนี้

๑. ปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในวงการการศึกษาระดับอุดมศึกษา ปัจจุบันที่ทำให้คุณภาพการศึกษาของประเทศไทยตกต่ำประการหนึ่งคือ ปัญหาความไร้คุณธรรมจริยธรรมของมหาวิทยาลัยที่ขาดความคำนึงถึงผลเสียที่เกิดขึ้นแก่ประเทศ แก่มหาวิทยาลัย แก่ผู้เรียนและครอบครัว บางครั้งแม้มหาวิทยาลัยทำไม่ผิดระเบียบ เช่น การจัดจ้างครูอาจารย์ที่คุณภาพไม่ดีพอหรือการให้ครูอาจารย์สอนนักศึกษากลุ่มใหญ่เกินไป ซึ่งเป็นการลดต้นทุนและทำให้มหาวิทยาลัยได้กำไรมาก โดยเฉพาะหลักสูตรพิเศษที่เก็บค่าเล่าเรียนสูง มหาวิทยาลัยเองก็รู้ว่าคุณภาพการศึกษาต้องลดลง แต่มหาวิทยาลัยก็เลือกผลประโยชน์มากกว่าเลือกคุณภาพการศึกษา

แม้มหาวิทยาลัยอาจไม่ได้ทำผิดระเบียบ มหาวิทยาลัยก็ต้องพิจารณาว่า มหาวิทยาลัยไม่ใช่สถาบันที่ดำเนินการเพื่อผลทางธุรกิจ แม้แต่มหาวิทยาลัยเอกชนก็ต้องมุ่งคุณภาพการศึกษามากกว่าการค้า รัฐจึงให้ออกชนจัดการศึกษาได้และถือว่า การจัดการศึกษาเช่นนั้นเป็นการช่วยรัฐ อันเป็นเหตุให้รัฐให้การอุดหนุน เมื่อคุณธรรมเป็นปัญหาและทำให้เกิดปัญหาแก่การศึกษา สภามหาวิทยาลัยจึงต้องคำนึงถึงปัญหาคุณธรรมจริยธรรมและการจัดการระบบด้วยคุณธรรมนอกเหนือจากการใช้ระเบียบและกฎหมาย

๒. การใช้แต่ระเบียบและกฎหมายทำให้มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่ขาดคุณธรรมได้ การที่เราคุ้นกับการใช้กฎและระเบียบนั้น บางครั้งก็ทำให้เราเป็นคนไม่ละเอียดประณีต เพราะกฎและระเบียบนั้น คำนึงถึงความเป็นมาตรฐานและความเป็นธรรมที่เป็นเพียงมาตรฐานขั้นต่ำที่พอจะให้สถาบันดำรงอยู่ได้เท่านั้น ยังไม่ได้คิดถึงมนุษยธรรมอันเป็นผลต่อเนื่องไปถึงผู้ที่ต้องรับผลแต่ละคนซึ่งมีชีวิตและครอบครัวที่แตกต่างกัน บางครั้งผลนั้นร้ายเกินคาดจนถึงกับทำให้สิ้นเนื้อประดาตัว ครอบครัวลำบาก หรือเป็นหนี้เป็นสินจนไม่รู้ว่าจะสามารถชดใช้ได้เมื่อไหร่ การใช้กฎและระเบียบโดยไม่ได้คิดต่อไปถึงคุณธรรมจริยธรรมก็เหมือนกับการทำงานที่คำนึงถึงแต่ผลผลิตมิได้คำนึงถึงผลลัพธ์ที่ตามมา คนสมัยนี้นิยมใช้ระเบียบและกฎหมาย โดยไม่ค่อยใส่ใจคุณธรรมจริยธรรม ในที่สุดก็ต้องเผชิญกับปัญหาจริยธรรมเพราะมิได้ป้องกันไว้ก่อน เมื่อเผชิญปัญหาก็คาดความรู้ที่จะแก้ไขเพราะไม่ได้ใส่ใจในความรู้ดังกล่าวมาก่อน

๓. มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษา และส่วนหนึ่งของการศึกษา คือ จริยศึกษา นั่นคือ การอบรมคนให้เป็นคนดีมีศีลธรรม มหาวิทยาลัยจึงต้องให้ความสำคัญแก่คุณธรรมและจริยธรรม การพิจารณาของสภามหาวิทยาลัยก็ต้องคำนึงถึงคุณธรรมและจริยธรรม บุคลากรของมหาวิทยาลัยก็ต้องมีจริยธรรม การจัดการต่างๆ ของมหาวิทยาลัยก็ต้องเป็นระบบจริยธรรม และคำนึงถึงผลทางจริยธรรมที่จะเกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นแบบอย่างทางความคิดและการกระทำแก่นักศึกษา ที่จะได้เห็นความสำคัญของจริยธรรม และนำไปเป็นหลักในการดำเนินชีวิตต่อไป

๔. มหาวิทยาลัยมีส่วนสร้างสังคมที่ดี และสังคมที่ดีก็คือ สังคมที่คนมีคุณธรรมจริยธรรม คนจะมีคุณธรรมจริยธรรมได้ก็ด้วยอาศัย การอบรมจากครอบครัว สถานศึกษา และสังคมที่ดี สังคมที่ดีและ ครอบครัวที่ดีมาจากการศึกษาที่ดีที่สร้างคนที่มีคุณธรรมจริยธรรม สภามหาวิทยาลัยมีหน้าที่ทำให้มหาวิทยาลัยเป็นที่สร้างสังคมดังกล่าว ซึ่งสภามหาวิทยาลัยเองต้องยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม และดำเนินการ ด้วยคุณธรรมจริยธรรมในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้อง

๕. การศึกษาปัจจุบันไม่ได้อยู่ที่วัดซึ่งเป็นแหล่งอบรมคุณธรรม จริยธรรม และเรื่องที่ศึกษากันเป็นเรื่องใหญ่ ก็คือการทำงานอาชีพที่ทำให้ สังคมสนใจเรื่องศาสนาอันเป็นที่มาของความรู้และนิสัยทางคุณธรรม จริยธรรมน้อยลง แต่ถึงกระนั้นก็ยังคาดหวังให้สถาบันการศึกษา ทำให้คนมีคุณธรรมจริยธรรม ในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ความใส่ใจ ในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมน้อยลง เมื่อปัญหาเกิดขึ้นคน ก็ยังโทษ การศึกษาว่า บกพร่องอยู่ และมักพูดถึงเรื่องทางจริยธรรม เช่น โจมตีว่า เอาไรต์เอาเปรี๊ยะ เห็นแก่ได้ ฉ้อโกง หลอกหลวง หากินกับเด็ก การที่คนทั่วไปเห็นว่าสิ่งเหล่านี้เป็นความผิด แสดงว่า ความคาดหวังทาง จริยธรรมที่สังคมมีต่อมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับสูงและสภามหาวิทยาลัย ควรทราบตระหนัก จุดมุ่งหมายที่จะสร้างคนดีต้องเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญ ของมหาวิทยาลัยที่สภามหาวิทยาลัยต้องทำให้มหาวิทยาลัยกำหนด และดำเนินการ

๖. การที่สภามหาวิทยาลัยให้ความสำคัญแก่คุณธรรม จริยธรรม จะทำให้เกิดกระแสความรู้สึกและความเอาใจใส่ในเรื่อง คุณธรรมจริยธรรมขึ้นในประชาคมมหาวิทยาลัย ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อ

ความคิด ความรู้สึกและวิถีการดำเนินชีวิต เป็นการอบรมบ่มนิสัย ให้เคยชินกับความดี คิดและทำในสิ่งที่ดี ไม่ยอมรับความชั่ว แยกดีชั่ว ซึ่งเป็นเรื่องคุณค่าออกจากกรวยจนซึ่งเป็นเรื่องมูลค่าได้ เห็นชอบในเรื่อง คุณค่าว่า เป็นคุณงามความดีและเป็นศักดิ์ศรีของมนุษย์ เลือกลงมือกระทำมากกว่าเงินทอง

๗. สังคมมีความคาดหวังว่า มหาวิทยาลัยซึ่งเป็นสถาบัน อุดมศึกษาชั้นสูงจะต้องไม่มีความต่างพร้อยในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ในวงการธุรกิจ การแสวงหากำไร การไม่ให้ความสนใจเรื่องคุณธรรม จริยธรรมแม้มีบางฝ่ายเห็นว่า ไม่ถูกต้อง แต่คนที่เห็นว่าธุรกิจกับคุณธรรม จริยธรรมเป็นคนละเรื่อง ความรับผิดชอบทางศีลธรรมเป็นเรื่องที่ไม่ต้อง คำนึงถึงก็ได้ถ้าไม่ผิดกฎหมาย แม้แต่วงการสื่อ เรื่องที่ล่อแหลมซึ่งอาจ ผิดศีลธรรมได้ หรือเรื่องที่คนจำนวนมากเห็นว่า ผิดศีลธรรมก็ยังเปิดต่อ สาธารณชนได้ด้วยเห็นว่าเป็นความบันเทิง

แต่สถาบันการศึกษาจะถูกตำหนิและกล่าวโทษหากทำผิดหรือมี แนวโน้มว่า สิ่งที่จะเป็นความผิดทางศีลธรรม ความคาดหวังให้เป็น สถาบันที่มีคุณธรรม รักษาคุณธรรม และถือคุณธรรมเป็นที่ตั้งอาจจะอยู่ใน ระดับรองจากสถาบันทางศาสนา เช่น สถาบันสงฆ์ และอาจอยู่ใน ระดับเดียวกับสถาบันทางการแพทย์มหาวิทยาลัยไม่อาจค้ำกำไร ไม่อาจ ยินดีในความได้เปรียบ ไม่อาจทำผิดศีลธรรมใดๆ หากมหาวิทยาลัยไม่ คำนึงถึงเรื่องคุณธรรมจริยธรรมเพียงพอก็อาจพลาดและถูกสังคมตำหนิ ได้ง่าย การวิวาทระหว่างนักศึกษาต่างสถาบัน การแต่งกายล่อแหลม การพูดจาหยาบคายนที่สาธารณะ การตั้งวงดื่มสุรา หรือการมีร้านสุรา และแหล่งอบายมุขใกล้มหาวิทยาลัย การที่นักศึกษาชายหญิงเช่าหอพัก

นอกมหาวิทยาลัยอยู่กันเป็นคู่ๆ การให้เรียนจบง่าย การมีปัญหา แลกเกรดกับเพศ เหล่านี้เป็นปัญหาที่ประชาชนคาดหวังว่า จะไม่เกิดในมหาวิทยาลัย และเมื่อเกิดขึ้นก็หวังว่ามหาวิทยาลัยจะต้องให้ความสำคัญ และแก้ไขโดยเร็ว

สภามหาวิทยาลัยจะดำเนินการอะไรได้บ้าง ในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม

“ธรรมาภิบาลไม่ใช่ระบบคุณธรรมจริยธรรม”

คำว่า “ธรรมาภิบาล” อาจจะทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารจัดการ เพราะคนบัญญัติคำว่า good ที่แปลว่า ดี ในที่นี้ก็ไม่ใช่คำที่ใช้ในความหมายแบบศาสนา แต่เป็นคำทางสังคมศาสตร์ซึ่งเป็นเรื่องของการจัดระบบ เนื่องจากความไม่ไว้วางใจมนุษย์ เป็นระบบที่ควบคุมการทำงานได้แม้ในกรณีมนุษย์ที่ทำงานจะเป็นคนไม่ดี ไว้วางใจไม่ได้ อันเป็นแนวคิดของสังคมศาสตร์อย่างชัดเจนแนวคิดแบบนี้ตรงข้ามกับมนุษยศาสตร์โดยเฉพาะศาสนาที่เชื่อมั่นมนุษย์ว่าเป็นเวไนยสัตว์ ส่งสอนอบรมให้เป็นคนดีได้

แม้กฎหมายที่ดำรงอยู่ได้ก็หาใช้ด้วยอำนาจและการบังคับที่มีประสิทธิภาพ ไม่แต่เพราะคนส่วนใหญ่ดำรงอยู่ในศีลธรรมที่อบรมกันมารุ่นแล้วรุ่นเล่าทั้งทางการสั่งสอนและการปฏิบัติในครอบครัว หากมนุษย์ไม่มีศีลธรรมในใจอยู่ก่อนแล้ว กฎหมายหรือระบบใดๆ ทางสังคมศาสตร์ก็ทำงานมีประสิทธิภาพได้ยาก การทำตามหลักธรรมาภิบาลก็ไม่ต่างอะไร

กับการทำตามกฎหมายหรือระเบียบที่ไม่ได้มาจากคุณธรรมและจริยธรรม และไม่ก่อให้เกิดคุณธรรมจริยธรรมแม้แต่น้อย เพราะธรรมาภิบาลมิได้เปลี่ยนนิสัยสันดานมนุษย์ให้เป็นคนดีอย่างการสอนคุณธรรมจริยธรรม ไม่ว่าสถาบันจะโปร่งใส รับผิดชอบ ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน สักเพียงใด ก็ไม่ได้ทำให้เกิดความเห็นอกเห็นใจ คนที่รับผลร้ายจากการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นเรื่องที่มนุษย์ควรรู้สึกต่อมนุษย์ด้วยกันเป็นเรื่องที่เกิดจากความไว้วางใจกันของมนุษย์และเชื่อว่ามนุษย์มีธรรมชาติที่อบรมให้เป็นคนดี จนไม่ปรารถนาจะทำและไม่ทำความชั่วได้

ระบบคุณธรรมจริยธรรมมาจากศีลธรรม

ในปัจจุบันเราใช้คำว่า คุณธรรมและจริยธรรมก็เพราะต้องการเลี่ยงคำว่า ศีลธรรม ซึ่งเป็นคำทางศาสนา และดูเคร่งครัดในการปฏิบัติ เกินกว่าการปฏิบัติดีในชีวิตทั่วไป และมักพูดถึงศีลธรรมโดยเชื่อมโยงกับศาสนาใดศาสนาหนึ่ง คำว่า “คุณธรรมจริยธรรม” แม้เป็นคำกลางๆ แต่ก็มี ความหมายค่อนข้างไปทางศีลธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่คนเรายอมรับนับถือ โดยเชื่อมั่นศรัทธา เต็มใจ จนบังคับพฤติกรรมของตนด้วยตนเองจากภายในมากกว่าจะมีอำนาจภายนอกมาบังคับ

ในเรื่องอาชีพการงาน คุณธรรมและจริยธรรมพัฒนาไปเป็น จรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งหากมองแง่เป็นกฎเกณฑ์ที่ผู้ปฏิบัติทำตาม เพราะเกรงกลัวโทษก็เป็นกฎทางสังคมศาสตร์ไม่ใช่คุณธรรม แต่ถ้าเชื่อถือและปฏิบัติโดยเห็นดีเห็นงามและเต็มใจก็เป็นเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม การปฏิบัติโดยเต็มใจนี้เบี่ยงลึกลงมาจากความมีศีลธรรมของบุคคลนั้น

หลักการของระบบคุณธรรมและจริยธรรมสืบสาวไปได้ถึงต้นตอ คือ ศีลธรรมของมนุษย์กล่าว คือ ในการเป็นมนุษย์นั้นเพียงแต่รักษาชีวิต และหาความสุขทางร่างกายเท่านั้นยังไม่เพียงพอ ยังจะต้องเป็นมนุษย์ที่ดี จึงจะควรค่าแก่ความเป็นมนุษย์ เพราะมนุษย์มีปัญหา มีธรรมชาติรู้ดีรู้ชั่ว รู้ว่าอะไรควรไม่ควร จึงต้องพัฒนาตนในด้านดังกล่าวให้สมบูรณ์จึงจะถือได้ว่าเป็นมนุษย์ที่แท้ มนุษย์ต้องมีจริยธรรมของมนุษย์ คือ เป็นความดีงาม ที่มนุษย์ต้องปฏิบัติในฐานะที่เป็นมนุษย์

เมื่อเป็นมนุษย์ที่ดีแล้ว หากอยู่ในฐานะใดก็ต้องมีความดีหรือ มีธรรมที่จะต้องปฏิบัติต่อตนเองและต่อผู้อื่น เช่น เป็นผู้ปกครองต้อง ปฏิบัติอย่างนั้นๆ เป็นผู้ใต้ปกครองต้องปฏิบัติอย่างนั้นๆ ทั้งใน ส่วน การปฏิบัติตนและการปฏิบัติต่ออีกฝ่ายหนึ่ง

นอกจากฐานะที่ปฏิบัติต่อกันดังกล่าว หากแต่ละคนมีอาชีพ การงานใด ก็ต้องปฏิบัติหน้าที่นั้นโดยสุจริต โดยเต็มประสิทธิภาพ โดยตั้งใจ ก็จะมีธรรมะหรือข้อปฏิบัติเฉพาะลงไป ธรรมะเหล่านี้สัมพันธ์ กับหน้าที่และลักษณะงานที่จะต้องปฏิบัติ เช่นคนที่ต้องทำการทดลอง กับสัตว์ ก็ต้องมีวิธีปฏิบัติต่อสัตว์อย่างมีจริยธรรม เป็นต้น แม้เมื่อยังไม่มีการกำหนดหลักปฏิบัติที่มีจริยธรรมไว้เป็นข้อๆ ผู้ปฏิบัติก็ต้องคำนึงถึง เรื่องนี้ด้วยวิจาร์ณญาณของตนตามหลักศีลธรรม แม้มีข้อปฏิบัติแล้ว แต่เมื่อพบกรณีเฉพาะที่มีได้บัญญัติไว้ ก็ต้องใช้วิจาร์ณญาณของตนเพื่อ วินิจฉัยตามหลักศีลธรรมเช่นกัน

ข้อควรยึดถือเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของ สภามหาวิทยาลัย

สภามหาวิทยาลัยมีข้อควรยึดถือที่เกี่ยวกับการตรวจสอบ การแก้ไข การรักษาและการสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นและดำรงรักษาไว้ใน มหาวิทยาลัย แต่เรายังไม่เคยกำหนดไว้ให้ชัดเจน ในปัจจุบันเมื่อมีปัญหา คุณธรรมจริยธรรมเกิดขึ้นในวงการมหาวิทยาลัยมากขึ้น มีการดำเนินคดี มีการรับผิดชอบจัดการแก้ไขมากขึ้น คุณธรรมก็อ้างกันขึ้นเป็นข้อๆ จนไม่อาจปฏิเสธได้ว่า สภามหาวิทยาลัยในยุคปัจจุบันไม่ต้องคำนึงถึงเรื่องนี ดั้งนั้นแม้ยังไม่มีกำหนดคุณธรรมจริยธรรมของสภามหาวิทยาลัย เป็นข้อย่อยๆ แต่ก็อาจกำหนดหลักการกว้างๆ หรือข้อควรยึดถือได้บ้าง เช่นเรื่องต่อไปนี้

๑. ตรวจสอบจริยธรรมของงานและของบุคคล

- ๑.๑ สภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย ไม่ทำผิดและไม่ให้เกิดการทำผิดระเบียบกฎเกณฑ์ และคุณธรรมจริยธรรม
- ๑.๒ ไม่ยอมรับในผลงานที่เกิดขึ้นจากการกระทำที่ผิด จริยธรรม กล่าวคือ ไม่ว่าจะผลจะดีเพียงใด ถ้าได้มาด้วย วิธีการที่ทุจริตแล้วก็ไม่อาจยอมรับได้

๒. ดำเนินการและแก้ไข

- ๒.๑ ลงโทษเมื่อเกิดการกระทำที่ผิดศีลธรรมที่อยู่ใน อำนาจหน้าที่
- ๒.๒ ใช้ระเบียบกฎเกณฑ์โดยความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ให้เกิดความเท่าเทียม ไม่ได้เปรียบเสียเปรียบ ตาม ควรแก่ตำแหน่งหน้าที่ของแต่ละฝ่าย

๒.๓ ดำเนินการด้วยเมตตาธรรมและอุทิศธรรมเพื่อให้ทุกฝ่าย
ทำหน้าที่ของตน และเกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่ายและ
แก่ส่วนรวม

๓. รักษาและสร้าง

- ๓.๑ ในฐานะเป็นสถาบันนำของมหาวิทยาลัย สภา
มหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัยต้อง
เป็นตัวอย่างในการรักษาคุณธรรมจริยธรรม และ
รักษามาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรม
- ๓.๒ ส่งเสริมให้คุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องหนึ่งที่ต้อง
คำนึงถึงในการออกกฎระเบียบและการใช้กฎระเบียบ
ของมหาวิทยาลัย

สิ่งที่กรรมการสภามหาวิทยาลัยควรคำนึง

เรื่องนี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่อาจทำให้กรรมการสภามหาวิทยาลัยได้
นำไปคิด

๑. การทำผิดนั้นไม่จำเป็นจะต้องเกิดจากการลงมือทำเอง
การที่มีความสามารถจะห้ามการทำผิดแล้วไม่ห้ามก็เป็นการทำผิด เท่ากับ
ยอมรับและส่งเสริมลูกอาจเป็นลูกที่ไม่ดีและคนที่ไม่ดีที่ติดยาเสพติด
แต่พ่อแม่ที่ไม่ห้ามปรามขัดขวางหรือแก้ไขก็เป็นพ่อแม่ที่ไม่ดี จะปิด
ความรับผิดชอบไม่ได้

๒. สติปัญญาและความรู้ไม่ใช่คุณสมบัติประเภทเดียวของ
มนุษย์ คนที่ไม่ฉลาดถ้าขยัน อดทน และซื่อสัตย์ ก็เป็นคนมีคุณค่า ถ้า
ปัญญาและความรู้ของเราไม่ดีเท่าคนอื่น เราก็ใช้สติปัญญาและความรู้แต่

พอประมาณนั้น โดยเพิ่มความขยัน อดทน และซื่อสัตย์เข้าไป เราก็เป็นที่นับถือได้ เพราะเป็นของหายากและจำเป็นแก่การทำงานไม่แพ้สติปัญญาและความรู้ หากสร้างคนฉลาดและดีไม่ได้แทนที่จะสร้างคนให้โง่และชั่วหรือฉลาดในทางชั่ว เราสร้างคนเพียรใฝ่รู้และดีจะมีดีกว่าหรือ

๓. มหาวิทยาลัยเป็นครูของสังคม และครูนั้นไม่เพียงแต่เป็นผู้นำทางความรู้เท่านั้น จะต้องเป็นผู้นำทางความดีด้วย ไม่ว่าจะเป็จุดหมาย วิธีการ กิจกรรม หรือพฤติกรรมก็ต้องมีทั้งความรู้และความดีเป็นหลัก ต้องไม่ทำชั่ว ไม่สนับสนุนการทำชั่ว ไม่วางเฉยต่อการทำชั่ว การแก้ไขและป้องกันความชั่ว การสนับสนุนการทำความดีและการทำให้มหาวิทยาลัยตั้งอยู่ในความดีเป็นหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัย

๔. การมารับทำงานสภามหาวิทยาลัยเท่ากับสัญญาต่อประเทศว่าจะดูแลมหาวิทยาลัย ประเทศย่อมมีความปรารถนาจะให้ลูกหลานเจริญ มีสติปัญญาและมีคุณสมบัติต่างๆ ในทางดีเท่าหรือมากกว่าประเทศอื่นๆ ที่เจริญ จึงต้องรับผิดชอบที่จะให้มหาวิทยาลัยไม่ด้อยกว่ามหาวิทยาลัยในประเทศด้วยกันและในโลก ในเรื่องการสร้างคนรู้และคนดี ถ้าไม่ใส่ใจเรื่องนี้ก็เท่ากับละทิ้งหน้าที่ หน้าที่ที่ให้เป็นหน้าที่ยากและต้องคิดต้องทำอย่างต่อเนื่อง สม่าเสมอ อำนาจที่มีถึงกับปลดอธิการบดีได้นั้น เป็นเครื่องแสดงว่ามีงานสำคัญที่จะต้องทำ

๕. การที่สภามหาวิทยาลัยไม่พยายามดูแลให้มหาวิทยาลัยมีคุณภาพนับเป็นความหลอกลวงอย่างหนึ่ง หลอกให้เด็กเชื่อว่ามีคุณภาพ แล้วตั้งใจมาหาคุณภาพนั้น หลอกให้เด็กหลอกพ่อแม่ว่าเป็นมหาวิทยาลัยที่มีมาตรฐาน เชื่อถือได้ ให้เขาทุ่มเทเงินทองให้ด้วยหวังว่าลูกจะประสบความสำเร็จและเป็นคนดี หลอกสังคมและรัฐให้เชื่อว่า

เป็นสถาบันการศึกษาที่ดีและมีมาตรฐาน ไม่ว่าจะมหาวิทยาลัยรัฐหรือเอกชน หากเสวยสุขบนความหลงกลวงเช่นนี้จะนับว่าดีไม่ได้ สภามหาวิทยาลัย ต้องดูแล ต้องจัดการ อย่าให้ใครมีความสุขบนน้ำตาของลูกศิษย์และพ่อแม่ผู้ปกครองของเขา อย่าให้ใครมีความสุขบนกองเงินภาษีของประชาชนด้วยการหลงกลวงเช่นนั้น

๖. การรอให้ความเสียหายเกิดขึ้นก่อนแล้วจึงจัดการนั้นไม่ดีเท่าการดูแลสุขภาพของวงกรมมหาวิทยาลัยแล้วป้องกันเสียแต่เนิ่นๆ เพราะอย่างแรกนั้น ความเสียหายได้เกิดขึ้นแล้ว แต่อย่างหลัง ความเสียหายจะได้ไม่เกิดขึ้น กรรมการสภามหาวิทยาลัยจึงต้องเป็นผู้เห็นการณ์ไกล ทั้งในด้านบวกและด้านลบ

๗. การรับนักศึกษาที่คุณภาพทางวิชาการด้อยกว่าสถาบันอื่น อาจไม่ใช่ปัญหาของมหาวิทยาลัยเท่ากับการรับครูอาจารย์ที่ด้อยคุณภาพ เข้ามาเป็นผู้สั่งสอนอบรม ความด้อยคุณภาพของนักศึกษาอาจมาจากเหตุอื่นๆ ด้วยนอกจากสติปัญญา นักศึกษาไม่น้อยที่อาจพัฒนาได้ถ้าครูดี ไม่ว่าจะพัฒนาวิชา หรือพัฒนาความดี การรับเข้าที่ได้บุคลากรคุณภาพไม่ดี อาจทำให้คุณภาพการศึกษาไม่ดี แต่ไม่ควรยอมรับการผลิตที่ซ้ำซาก อย่างไรก็ตาม คุณภาพ จนทำให้การผลิตสิ่งที่คุณภาพไม่ดีกลายเป็นสิ่งที่ยอมรับ เป็นปกติ ไม่รู้ร้อนรู้หนาว ถ้าพัฒนาให้ดีในแบบของสถาบันอื่นไม่ได้ก็ต้องทำให้ดีในแบบของตนต้องค้นหาตัวตนของสถาบันที่เหมาะสมกับนักศึกษา และครูอาจารย์ของตน สิ่งที่ไม่เหมาะสำหรับการใช้ทำอะไรแบบหนึ่ง อาจเหมาะสำหรับอีกแบบหนึ่งก็ได้ แต่นั่นก็ไม่เท่ากับความไม่รับผิดชอบ และละเลยที่จะหาหนทางพัฒนาที่เนื่องมาจากความเห็นแก่ได้

๘. ถ้าความเห็นแก่ได้และความไม่รับผิดชอบคุณภาพของสถาบันกลายเป็นเรื่องปกติธรรมดาสำหรับครูบาอาจารย์และผู้บริหารเสียแล้ว การให้คนที่เห็นแก่ได้เป็นเรื่องปกติไปสอนลูกศิษย์ ลูกศิษย์ที่ผลิตจากสถาบันเช่นนี้ก็จะเห็นดีเห็นงามกับความเห็นแก่ได้และไม่รับผิดชอบต่อผลเสียก็จะตกแก่ส่วนรวม

ส่งเสริมความอยากทางวัตถุ ความร่ำรวยเงินทอง และความโลภ อาจแก่ความจนได้ แต่ถ้าใช้สิ่งเหล่านี้กับการศึกษาจะเป็นการทำลายการศึกษาของชาติ การทำลายการศึกษาของชาติเท่ากับทำลายชาติ ทั้งคุณภาพเสียแล้ว แม้ได้เงินเท่าไรก็ไม่ทำให้ประเทศดีขึ้น มีแต่จะเลวลง การทำเช่นนั้นเท่ากับ เป็นการช่วยกันทำให้ไทยขายหน้าประเทศอื่น

หลักคุณธรรมจริยธรรมสำหรับกรรมการสภามหาวิทยาลัย

พระพุทธศาสนาได้แสดงหลักธรรมสำหรับผู้ปกครองไว้หลายหมวด หลักธรรมนั้นก็คือ หลักคุณธรรมจริยธรรมอย่างที่เราพูดกันในวันนี้ ในที่นี้จะยกหลักทศพิธราชธรรมมาอธิบายให้เข้ากับการปกครองและการบริหารในปัจจุบัน เพื่อให้เห็นว่า หลักศีลธรรมเป็นเรื่องที่กรรมการสภามหาวิทยาลัยควรพิจารณาและปฏิบัติเพราะสอดคล้องและเป็นประโยชน์แก่กิจที่ต้องกระทำตามฐานะ หลักทศพิธราชธรรมมี ดังนี้

๑. หลักการให้ (ทาน)	๒. หลักการรักษาความถูกต้อง (ศีล)
๓. หลักการอุทิศตน (ปริจาค)	๔. หลักความซื่อตรง (อาชชว)
๕. หลักความสุภาพ (มททว)	๖. หลักการใช้อำนาจ (ตป)
๗. หลักความไม่โกรธ (อกุโธ)	๘. หลักความไม่เบียดเบียน (อวิหีส)
๙. หลักความอดทน (ขันติ)	๑๐. หลักความไม่มีพิรุณ (อวิโรธน)

๑. หลักการให้ (ทาน)

ผู้ปกครองคือผู้ให้ คือ ผู้ทำหน้าที่เพื่อความสุขและความดีงามของผู้ได้ปกครอง ในทางปฏิบัติการให้เป็นไปตามตำแหน่งฐานะหน้าที่ เช่น เป็นพระเจ้าแผ่นดินก็ให้แก่ราษฎร ตามหลักการนี้หากเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยก็คือ การให้ในสิ่งที่เป็นสิทธิประโยชน์ และสิ่งที่สามารถให้เป็นสวัสดิการหรือรางวัลแก่บุคลากรที่ปฏิบัติงาน คือ เอาใจใส่มิให้ผู้ได้ปกครองมีความขาดแคลน การได้ในสิ่งที่เขาควรได้ทำให้มีใจรักสถาบัน การไม่ขาดแคลนเป็นเหตุให้ปฏิบัติงานในสภาพจิตใจที่พร้อมเพราะไม่มีความทุกข์จากความขาดแคลน การให้นี้อาจให้สวัสดิการเป็นเงินทองให้โอกาสที่จะเจริญก้าวหน้าด้วยการทำให้เกิดช่องทางหรือระเบียบในสิ่งที่จะให้โดยคำนึงถึงความถูกต้อง ความพอเหมาะพอควร

๒. หลักการรักษาความถูกต้อง (สลิ)

กรรมการสภามหาวิทยาลัยจะต้องเป็นผู้มั่นในเรื่องความถูกต้อง ทั้งความประพฤติต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง การสร้าง รักษาและใช้ระเบียบ กฎเกณฑ์ต่างๆ ต้องไม่ใช่วิธีการที่ไม่ถูกต้อง แก้ไขสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่ยอมรับสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ต้องพยายามให้การดำเนินการต่างๆ ของมหาวิทยาลัยเป็นไปอย่างถูกต้องทั้งตามระเบียบ กฎเกณฑ์ กฎหมายและศีลธรรม ไม่พยายามหลบเลี่ยงเพื่อจะทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

๓. หลักการอุทิศตน (ปริจาค)

หลักนี้มักแปลกันโดยทั่วไปว่า การเสียสละบ้าง การบริจาคบ้าง กรรมการสภามหาวิทยาลัยเป็นตำแหน่งที่มีอำนาจและหน้าที่ในระดับสูง คือ ควบคุมดูแลมหาวิทยาลัย การทำงานที่ดี มิใช่เพื่อเงินทอง เพื่อเกียรติ

เพื่ออำนาจ แต่เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพ อำนาจมีไว้ก็เพื่อจุดประสงค์ดังกล่าว งานที่ทำไม่เต็มที่ก็จะได้ผลสำเร็จไม่เต็มที่ การทำงานเพราะเป็นหน้าที่ ทำตามกำหนดกฎเกณฑ์ แม้แต่ตามหลักธรรมาภิบาลก็จะได้งานแต่เพียงปานกลาง เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นกฎที่ตั้งสำหรับประกันว่า งานจะเป็นไปตามเป้าหมายและแสดงผลต่อสาธารณะให้เห็นได้ แต่ไม่มีอะไรจูงใจให้ทำงานเต็มที่เต็มกำลัง แม้กรรมการสภามหาวิทยาลัยที่ทำงานอยู่นี้ก็ทำงานไม่เต็มกำลังเพราะอาจจะมิงานหลายด้าน แต่ก็มีผู้ที่ทำโดยอุทิศตนมากบ้างน้อยบ้าง ไม่ใช่เพราะถูกบังคับ หรือมีธรรมาภิบาลอะไรมากำหนด หากแต่ด้วยความมีใจรักและเห็นคุณค่าเท่านั้นจึงมีคนดังกล่าว ถึงอย่างไรก็ตามเมื่อรับหน้าที่แล้วก็ควรอุทิศตนเท่าที่กำลังความสามารถและเวลาจะอำนวยให้

๔. หลักความซื่อตรง (อาชชว)

มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งฝึกฝนอบรมคนไปทำงานให้บ้านเมืองและให้เป็นคนดี คุณสมบัติสำคัญของคนที่ทำงานคือซื่อตรง ซื่อตรงต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่องานและต่อประเทศ มหาวิทยาลัยเองก็ต้องซื่อตรงก่อน กรรมการสภามหาวิทยาลัยที่ควบคุมดูแลให้มหาวิทยาลัยซื่อตรงก็ต้องเป็นคนซื่อตรงในความคิด ในหลักการในระเบียบแบบแผน กฎเกณฑ์ ถือความถูกต้องตรงไปตรงมาเป็นหลัก

๕. หลักความสุภาพ (มททว)

หลักนี้มักแปรผันโดยทั่วไปว่า ความอ่อนโยน คือ ไม่เป็นคนแข็งกระด้าง มุทะลุ คนที่มีฐานะสูง มีอำนาจมักทะนงในอำนาจ คนที่ไม่เห็นด้วย ถูกมองว่า ทำทายนอำนาจ ทำให้กลายเป็นคนวางอำนาจ

ถือตัว ในที่สุดก็เป็นที่เกลียดชังของผู้ใต้ปกครอง พระพุทธเจ้าจึงทรงให้ใช้ความสุภาพ ความอ่อนโยน เตือนตัวเองว่า อำนาจที่มีอยู่นั้นเพื่อจะทำงานให้ผู้ใต้ปกครอง ไม่ใช่เพื่อสนองความต้องการของตน ความสุภาพ อ่อนโยนจะทำให้สำนึกตระหนักในหน้าที่ดังกล่าวอยู่เสมอ จะเป็น ที่รักใคร่ และทำงานได้สำเร็จ กรรมการสภามหาวิทยาลัยจึงควรยึด หลักการข้อนี้ในการทำงานร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

๖. หลักการใช้อำนาจ (ตป)

ในด้านศาสนาตบะ คือ ความร้อนหมายถึงไฟหรืออำนาจที่เผากิเลส นิยมแปลกันว่า ความเพียร โดยมีคติความกันว่า ผู้ปกครอง จะต้องมีความเพียรทำลายกิเลสต่างๆ ที่มีในคน จะได้ไม่ปกครองไปด้วย อำนาจกิเลส แต่เรามากได้ยินว่า คนที่มีบารมีมากสามารถปกครองได้นั้น เป็นคนมีตบะเดชะเหมือนเสือที่มีอำนาจในตัวเพียงสัตว์ ได้กลิ้งก็ยืนนิ่ง ก้าวขาไม่ออก คนที่เป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยก็มีอำนาจในตัว ซึ่งจะต้องใช้อำนาจนั้นขจัดสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ลงโทษคนผิด ห้ามมหาวิทยาลัยมิให้ดำเนินการในทางที่ผิด อำนาจทำให้คนที่ไม่ดีเกรงกลัว แต่ไม่ควรใช้อำนาจทำให้คนกลัวเกรงโดยไม่ทำให้การทำงานถูกต้อง มีประสิทธิภาพและเกิดผลดี

๗. หลักความไม่โกรธ (อกุโธ)

ความโกรธทำให้ขาดสติ และลุแก่อำนาจ ทำให้คนที่โดยปกติ สุภาพอ่อนน้อม มีเหตุผล คิดในทางที่ดีกลับเป็นตรงข้ามได้ เป็นเหตุให้เกิดความประมาท ทั้งเหตุผล และทำตามอารมณ์โกรธ การแก้ปัญหา ของมหาวิทยาลัยก็ดี การริเริ่มสิ่งใดๆ ขึ้นใหม่ก็ดี ต้องมีทั้งที่คนเห็นด้วย และไม่เห็นด้วย อาจจะมีคนคัดค้าน พุดจาให้ไม่ชอบใจ คนที่มีอำนาจ

มากเท่าไรหากไม่หักห้ามก็จะโกรธได้ง่ายและรุนแรงเพียงนั้น ความโกรธ
ของคน มีอำนาจอาจทำให้เกิดความเสียหายใหญ่หลวงได้ งานที่จะสำเร็จก็
อาจพังทลายได้ กรรมการสภามหาวิทยาลัยจึงต้องยึดหลักความไม่โกรธ
ในการทำงาน

๘. หลักความไม่เบียดเบียน (อวิหีส)

ความไม่เบียดเบียนในที่นี้คือ ความไม่มุ่งร้ายต่อผู้อื่น ไม่ทำร้าย
ไม่แก้ปัญหาด้วยการใช้ความรุนแรง ใช้วิธีสันติ พุดจากันด้วยเหตุผล
ค่อยพุดค่อยจา ไม่ใช้อารมณ์ พุดจาและปฏิบัติต่อกันด้วยเมตตา หาก
จะต้องลงโทษก็ไม่ทำด้วยใจโกรธ เกลียด หรือแค้นเคือง แต่ทำไปตาม
โทษที่เป็นจริง หลักนี้ทำให้ผู้ปกครองมีเมตตาธรรมและยุติธรรม เช่น
กรรมการสภามหาวิทยาลัยไม่ควรออกระเบียบกฎเกณฑ์ที่ทำให้ใคร
ไม่ได้รับประโยชน์ที่ควรได้ หรือเสียประโยชน์ที่มีอยู่อย่างถูกต้อง หากมี
ระเบียบกฎเกณฑ์เช่นนั้นก็ต้องแก้ไขเพื่อมิให้ความเบียดเบียนดำรงอยู่ต่อไป

๙. หลักความอดทน (ขันติ)

คนที่เป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัย หากจะทำงานให้สำเร็จ
ต้องอดทน คือ จะต้องอดทนต่องานหนักหากจะทำหน้าที่ให้เรียบร้อย
สมบูรณ์ และจะต้องอดทนต่อการให้ร้ายและการทำร้ายจากผู้ที่ไม่เห็น
ด้วยกับความคิดและการทำงานซึ่งจะมีอยู่แทบจะทุกเรื่องที่เกิดและทำ
ต้องไม่โกรธไม่ทำร้ายตอบ คนที่มีอำนาจจะไม่โกรธและไม่ทำร้ายตอบได้
ก็ต้องมีความอดทน อดกลั้น เป็นคุณสมบัติ หากไม่อดทนแล้วก็จะ
ทำงานที่ยากไม่สำเร็จ และหากถูกกล่าวหาตีเตียนแล้วทนไม่ได้ ก็จะเสีย
เวลาไปกับการทะเลาะวิวาทจนไม่ได้ทำงาน

๑๐. หลักความไม่มีพิรุณ (อวิโรธน)

ความมีพิรุณคือมีอะไรให้เขาสงสัยได้ว่าไม่ดี ไม่ถูกต้อง หรือจะทำให้เกิดความเสียหาย มีความเสื่อมเสียซ่อนเร้น มีความทุจริตซ่อนเร้น อธิบายไม่ได้ ชี้แจงไม่ได้ ผู้ปกครองที่จะทำหน้าที่ของตนไปโดยราบรื่น ต้องไม่มีพิรุณ ไม่มีข้อที่คนจะสงสัยและพยายามจับผิดจับเท็จ หากมีพิรุณ และข้อพิรุณนั้นเป็นจริงก็就会被โจมตีจนทำงานไม่ได้ สมัยปัจจุบันอาจตรงกับสำนวนที่ว่า ต้องเป็นคนมือสะอาด กรรมการสภามหาวิทยาลัยที่มือสะอาดจะไม่ต้องพะวงกับการหาเหตุโจมตีมากนัก เพราะพิสูจน์ได้ ชี้แจงได้ว่าตนบริสุทธิ์ แต่ถ้ามีความต่างพร้อย ก็จะเป็นปัญหาในการทำงาน เพราะคนที่อยู่สูงย่อมเป็นจุดเด่นให้คนมอง คนวิจารณ์ ใครๆ ก็ต้องการผู้ปกครองที่มือสะอาด แม้แต่ผู้ปกครองที่มือไม่สะอาดก็ยังพยายามพิสูจน์และแสดงให้เห็นว่ามีมือสะอาด

หลักทศพิธราชธรรมที่ยกมานี้เป็นเพียงหลักธรรมชุดหนึ่งของหลักธรรมที่ใช้ในการปกครอง ที่ยกมานี้เพื่อเป็นตัวอย่างให้เห็นว่า ปัญหาในการปกครองหรือการบริหารนั้น หนีไม่พ้นเรื่องคุณธรรมจริยธรรม และการแก้ปัญหาที่ใช้หลักคุณธรรมจริยธรรม เพื่อทำให้ความผิดคุณธรรมจริยธรรมหมดไป และทำให้เป็นไปตามหลักคุณธรรมจริยธรรม มิฉะนั้นก็ไม่อาจเข้าถึงจิตใจของคน และเปลี่ยนคนให้คิดและทำถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ซึ่งเป็นการเปลี่ยนคนให้ได้อย่างยั่งยืนได้ หากมหาวิทยาลัยทำผิดคุณธรรมจริยธรรมมากๆ บางทีอาจจะเกิดกระแสเรียกร้องให้มีมาตรฐานด้านคุณธรรมจริยธรรมของมหาวิทยาลัยมากขึ้นก็ได้

